

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
czimzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-11	1-31	1-61	1-121	1-241	1-52
	széri hirdetéskor					
	ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr
1/16 lap	14	36	70	120	200	360
1/8 " "	7	18	35	60	100	180
1/4 " "	3.50	9	17.50	30	50	90
1/2 " "	1.75	4.50	8.75	15	25	45
3/4 " "	1.30	3.25	6.40	11.25	18.75	33.75

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetése
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (Főter gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. f. b. számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A földmivelési minister látogatása Kolozsvárt.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister, beházi Bartal György ur ő nmlga f. októberhó 16-án délutáni 4 órakor, ministeri titkárnak Máday Izidor ur kíséretében a pesti vonattal városunkba érkezett és az indóháznál a polgármester Simon Elek, az erdélyi gazd. egylet alelnöke Báró Huszár Sándor és kolos-monostori gazd. tanintézeti igazgató Lakner József urak által fogadtatott, kikhez a városi tanács és képviselőtársaság tagjai, a kereskedelmi és iparkamara küldöttsége, a kolos-monostori gazd. tanintézet tanári kara és még számos tisztelgő csatlakozott. A polgármester üdvözlő beszédére a minister ur röviden bár, de nagyon velősen válaszolt, a mutatkozó érdeklődést szokott szerénységével nem személyének, hanem az általa képviselt tárczának tulajdonítván. A minister ur az „Europa“ szállodából kevés pihenés után Kolos-Monostorra indult, hol ő, valamint kísérelője a belső telket, intézeti kertet és a főépületet minden egyes részletében beható figyelmel tárgyává tette és a tanintézet főbb mozzanatairól hiteltel tudomást szerzett. Általában véve megelégedését fejezte ki a minister ur a látottakat illetőleg és egyes hiányokat a pénzforrások korlátolt voltából eredőknek ismert el, egyszersmint megígérvén, hogy ezen fogyatkozásokon mennyire tőle telik, segíteni fog.

Másnap délelőtt 11 órakor az erdélyi gazd. egy-

let köztelkét tisztelé meg a minister ur magas jelenlétével és B. Huszár Sándor, valamint az egyleti titkárnak vezetése alatt — kísérelő Máday Izidor, Gr. Bánffy Béla, Páll Sándor, Simon Elek és Lakner József uraktól — a kert tetemes részét nagy érdeklődéssel tekinté meg. Belett mutatva azon telekhelyiség is, hová az orsz. vinczellér- és haszonkertészképezde tervezve van és birjuk ő nagyméltósága ígérését, hogy e reánk nézve nagy horderejű intézmény életbeléptetésére minden tőle telhetőt el fog követni. Végre szívélyes köszönete és magas megelégedésének kifejezése mellett a minister ur eltávozott, hogy még az nap délután utját Déés és Szathmár felé folytassa!

A minister ur alapos szakértelme, mely őt Tolnamegye első gazdáinak közé emelte; szeretetreméltó modora, mellyel minden vele érintkezőt az első pillanatban elbájolt — tisztelőinek nagy számát itt is új meg új hivatásokkal szaporitá, kik e rövid idő alatt kétségkívül meggyőződtek, hogy földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerünk, Bartal György, fontos és áldásos hivatását felfogva: a gazdaság, az ipar, a kereskedelem érdekében üdvös szándékainak kellő eredményt szerezni kész és képes leendő!

A phylloxera fenyeget!

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium i. 17472. szám alatt a következő kör-

rendeletet intézte valamennyi törvényhatóság és gazdasági egyesülethez:

„A phylloxera nevezetű rovar a klosterneuburgi kísérleti szőlőben oly aggasztó mérvben terjedt el, hogy az osztrák földmívelési minister múlt hó 25-én kelt rendeletével a szőlő erélyes kiirtását elrendelte. Hallomás szerint e kártékony rovar a környéken is mutatkoznék. Szemben azon veszéllyel, mely ezek szerint az osztrák tartományok felől hazai szőlőmívelésünket fenyegeti, sietek a czimzettet figyelmeztetni, hogy a gazdaközönséget az említett rovar veszélyes voltával megismertetvén, erélyes felhívást intézzen a szőlő- és kerttulajdonosok és szőlővessző-üzlettel foglalkozókhoz, hogy addig is, míg e ministerium a szükséges további intézkedéseket megteendi, szőlővesszőknek — és pedig úgy gyökeres mint sima vesszőknek — az osztrák tartományokból leendő behozatalától óvakodjanak.

E ministerium különben szakférfiakat küldött el Klosterneuburgba, hogy ott a rovar természetét, fellépését és a meglepett szőlő irtási módját tanulmány tárgyává tegyék. Ezek jelentése s egyéb szakférfiak megkérdezése alapján fognak azután a további intézkedések haladék nélkül megtétni. A minister helyett Havas Sándor s. k., h. államtitkár.“ —

Miután a phylloxera veszély már néhány év óta hazai lapjainkban is élénk eszmecserére szolgáltatott alkalmat, tán nem lesz érdektelen ha a reánk vonatkozó érdekesebb előzményeket összefoglaljuk és ismételten t. olvasóink elé tárjuk!

Az „Erdélyi gazda“ volt hazánk területén az első lap, mely 1873. évi február hó 21-éről kelt 6. számában „komoly figyelmeztetést“ intézett a szőlős gazdákhöz, constatálta a szőlőtetűnek Klosterneuburgban való fellépését és óva intette termelőinket a szőlővessző vásárlásától — és mint nyomban azután értesültünk, némi sikerrel! E hirnek azonban más lapok kevés fontosságot tulajdonítottak: a legtöbb egészen mellőzte, egyik másik szaklap pedig csakis az egyvelegben nyújtott nékie szerény, alig észrevehető helyet.

Mintegy félév múlva a m. kir. pénzügyministerium 42,417 sz. alatti körrendelettel a phylloxera behurczoltatásának veszélye miatt a gyökeres szőlővesszők behozatalát eltiltja, a sima vesszőt megengedi, kivéve ha az hullott szőlőlombbal van csomagolva.

A nemzetközi szőlészeti és borászati congressu-

son (tartatott Bécsben 1873 octoberhó 3—7-éig) Dr. Roesler Leonhard, a klosterneuburgi borászati kísérleti állomás szakavatott főnöke értekezett az ottani szőlőben előforduló phylloxeráról, mint érdekes tanulmánytárgyról és oly modorban, mintha annak ottani kiirtása egyedül tetszésétől függene!*) A vesszőre nézve előadta, hogy a gyökeres vásárlása okvetetlenül veszélyes, míg sima vesszőn még senkisémm fedeztetett fel szőlőtetűt. Másrészt ismertette, hogy a phylloxerának két változványa van: a szárnyas és a szárnyatlan, az előbbiről alig tudunk valamit, mert felette ritkán kerül kézhez! Beck kormánytanácsos kinyilvánította, miszerint az eddig folytatott experimentatiókat is veszélyesnek tartja s indítványára kimondá a congressus, hogy ott, hol a phylloxera fellépése kétségkívüli, minden rendelkezésre álló eszközzel annak kiirtása foganatba vétessék. (Lásd „E. G.“ 1873. évi 50. számát.) Az ő szava, valamint a congressusé is elhangzott, legalább nem hallottunk semmit arról, hogy e jóakaratu tanácsot Klosterneuburgban követték volna!

A veszély ezalatt nőttön nőtt, a kevésbé ismert szárnyas phylloxera napról napra szaporodott.

Az erdélyi gazd. egyesület szőlészeti szakosztálya a távolból is figyelemmel kísérte e fontos ügyet és indokolt javaslatára az igazgató választmány i. 199 sz. alatt mártius 6-án tiszteletteljes felterjesztést intézett a nmlgu földmívelési ministeriumhoz, melyben előadta, hogy miután a szárnyas szőlőtetű működése még teljesen ismeretlen, nagyon könnyen meglehet, miszerint ezen változvány a föld felett levelekre és ágakra is petét rakhat — mely lehetőséget a szaktudósok sem tagadják — ugyanazért nemcsak a szárnyatlan tetűk által belephető gyökeres, hanem a sima vesszők behozatala is tiltassék el mindazon helyekről, hol a tetű fellépése kétségen kívül való. Ez ügyben inkább a tulságos elővigyázat van helyén, mintsem bármi mulasztás által hazánk virágzó szőlészete is veszélybe döntessék!

*) Hogy ezen állításunk nem légből kapott, hogy Klosterneuburg vezérférfiai csakugyan így informálták a látogatókat, bizonyítja Dr. Lucas Ede nyilatkozata is, (III. Monatshefte 1874. II és III. füzet 75. lapon) ki a congressus klosterneuburgi kirándulásáról emlékeztet meg, következőleg ír: „egyébiránt könnyű lenne ezen szőlőrészlet kiirtásával a phylloxerát is megsemmisíteni, ha épen ezen szőlőnek, — mint a phylloxera leküzdése és megsemmisítésére irányzott folytonos kísérletek terének — megtartása, az intézet érdekében annyira kívánatos nem volna.“

Már idei augustus és september hóban a klosterneuburgi szakközlöny a „Weinlaube“ indítatva érezte magát a szőlőtettű, kivált a szárnyasoknak, rohamos terjedését bevallani és septemberhó 17-én kénytelen volt az igazgatóság az osztrák földmivelési ministeriumnak jelenteni, hogy az átkos rovar végleges kiirtása rendkívüli intézményeket fog szükségessé tenni! Említett ministerium ugyszólván postafordultával válaszolt, előre is helyben hagyván minden intézkedést, mely a kívánt czél elérésére vezethet, beleegyezvén egyszersmint abba is, hogy a gyönyörű 15 holdas kísérleti szőlő, mely 115 borszőlő-, 100 csemege szőlőfajt és 600 fajt számító szőlőbismei gyűjteménnyel bir, részben, szükség esetén teljesen kiirtassék! E mellett a szomszédos szőlőkben és egyáltalában a vidéken erélyes kutatást rendel el a netán ott is fellépő phylloxera illetőleg és a gyökeres szőlőveszők kiadásának tilalmát fenntartva, sima vesszőt is csak úgy enged felhasználtatni, ha az intézet igazgatósága ezeknek veszélytelenségéről teljes jótállást vállal. Az igazgatóság azonban siet kijelenteni, hogy miután utóbbi időben a szárnyas phylloxera is nagy számmal előfordult, sima vesszők kiadásáról szó sem lehet!

Ime leghitelesebb, bár szomorú bizonyítéka annak, mennyire igaza volt egyletünk idézett felterjesztésének; mily hamar igazolta cassandrai jóslatunkat a keserű való! De tagtársaink és t. olvasóink e tényből egyszersmint azon megnyugvást is merithetik, hogy erdélyi gazd. egyletünk bár zajtalanul működik, de éber figyelemmel kísér minden felmerülő mozzanatot és érdekeink védelmére folyton résen áll.

Földmivelési ministeriumunk pedig fogadja őszinte köszönetünket cikkünk elején közlött gyors és erélyes eljárásáért, melyet remélhetőleg a sima vesszők behozatalának szigorú tilalma fog mielőbb követni.

Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon.

(Folytatás.)

Bábolnáról Bécsben összesen kiállított hat darab ló: két mén és négy kancza.

A kanczák jelleg- és alakulást illetőleg birtak mind azzal mit arab kanczától kívánhatunk, talán a tisztavérűeknél mint az Aghil Agánál kissé nagyobb izom-átmérők és kedvezőbb mélység nem ártana, mert akkor még a legszigorubb ítész sem tehetne ellenük kifogást.

A félvérek — de nem is lehet ezeket félvéreknak mondani, mert olyan kicsiny azon idegen vértörődék, mely

bennök van, hogy ez a félvér elnevezést nem igazolhatja, — tehát ezen nem tisztavérű arablovak nemesség és jelleg tekintetében a tiszta Kochlaninak nem sokat engednek, de vannak rajtuk több — helyesebben mondva, valamivel tömegesebb erő kifejtők és ennél fogva oda — hol már az átmenet a tenyésztésben indicált, fognak szolgáltathatni olyan méneket, melyek az inkább cultivált nagyobb, tömegesebb és így értékesebb fajták vagy törzsök elterjedését lehetővé teszik.

Volt Bábolnán az ancien regime alatt egy mén, mely kedvezőtlenül alakult háta miatt — mi nagyon fontos testrész az igaz, — kevésre becsültetett, így nembecsültetésének sulya alatt már nem csak hajlott hátú, de hajlott koruvá lön az öreg Mahmud, anélkül, hogy méltó utód hirdetné, vagyis helyesebben mondva, emlékeztetné az utókort értékére. Az idők változnak, más ember vette kezébe hazánkban a lótenyésztés ezen részletét, ez fölismervén az öreg értékét, inkább használtatta és ezen használat egyik eredménye — pedig hála legyen Szent Hippolitnak több maradt — Mehemed, mely Bécsben általános elismerést nyert.

Mehemed szép jelleges feje, helyes illesztésű és alakulása nyaka, jó méretű törzse, kifogástalan minőségű végtagjai, szép arab jellegű nagy egyensúlyban teljesített mozgásai, végre elegans színe (tény sárga) mindenkit megnyert, és különösen a francia kormány küldöttjeit kik — ha eladó lett volna, azt minden áron kormányuk részére megszerezni nyilvánították, és mint hallottuk e miatt lépéseket is tettek.

Ennyit Bábolna kiállításáról, de mielőtt tovább menénk bucsuzól még néhány szót:

A bécsi kiállítás után megnéztük Bábolnát, melyet ez előtt nyolcz és hat évvel is láttunk, később olvastunk bírálatokat és leírásokat az 1873-ban Bécsben tartott lókiállításról és a legtekintélyesebb jelentésben: az osztrák cs. kir. földmivelési ministeriumában, Bábolnáról csak arnyi mondatik, „hogy az ottani tenyészirányban van positivismus és hogy Bábolna régi jó hírnevét igazolta.“ Nem tudom mit ért fentebbi jelentés írója, a „rég jó hírnév“ alatt? Ez előtt nyolcz évvel legkevésbé sem voltunk a bábolnai lovak által elragadtatva, a hírnévnek tehát régibb keltűnek kell lenni, de kielégített teljesen bennünket Bábolna most, és hogy ezen megelégedés nem szórványos, csupán tisztán reánk szorító esemény, azt az idei árverés fényes eredménye — a most uralgó mostoha viszonyok daczára, eléggé igazolja. De igaz az, hogy a bábolnai tenyészirányban van positivismus, és ha ez megtartatik, akkor Bábolna hazánk lótenyésztésének positive nagyhasznára lesz.

A jelenlegi fogarasi ménes tenyészanyagát még Mezőhegyes állította ki, de miután Fogaras azóta meg is alapított, ezen lovakról a mezőhegyesi kiállítást megelőzőleg akarunk megemlékezni.

Majestoso XL mén és Majestoso 15 kancza képviselték a Lipiczából eredő és még némi vérkeveréssel Mezőhegyesen tenyésztett jelenlegi Majestoso törzsöt.

Ha úgy valaki mindig kákán csomót keres, jól esik az embernek néki olyat huzni az uja közé, mely kifogástalanul sima; egy debreczeni barátunk sétált velünk mikor egy izben a magyar államménészek expositióját néztük, sok baja kifogása volt a mi emberünknek folyton, végre a Majestosók, különösen a mén ketreczéhez érünk, na — mondja egyik a társaságból, hát ez ellen ugyan mi kifogása van? Civis barátunk végig nézett a lovon, a tetszés mosolya körül futotta ajkait, azután azt mondta „Szürke“ ha pej volna nem adnám egy fél határért, hogy a város ménésébe vihetném, tehát az alkat ellen a mi criticus barátunknak nem volt semmi! — na de nem is lehetett, kifogása.

Majestosó XL szép de spanyol jellegű feje, a magasan illesztett remek minőségű nyak, helyes mar, hát, kitűnő far és olyan lábak, a minőket a lovat ismerő ember úgy néha képzel magának; oly törzs méretek, melyek a legjobb arányokat létesítik, továbbá oly erő, oly mozgási képesség, mely követelőbb embert is — szemben a test massájával, kielégít; ez körülbelől ezen ló leírása.

A kancza? mint kancza nem rosszabb a ménnél, sőt elmondhatjuk, hogy annak méltó párja.

Mezőhegyesen a Majestosók ilyenné lettek, átmentek most már Fogarasra s a jövőben kiválóbban Erdély számára fognak ezen törzsből apalovak kerülni; s ezért gratulálni lehet Erdélynek, tiszta szívből óhajtjuk, hogy ott elterjedjenek és oly szilárdá fejlődvén, minővé Erdélyben a ló fejlődik és megtartván azon küleket és tulajdonokat, melyeket a mezőhegyesi ügyes kezek által kaptak, hirnők még messzebbre elterjedjen.

Azt mondja talán egyik másik olvasó: „na ezen sorok írója a Majestosókba beleszeretett.“ Igen belé szeretünk, mert ismerjük, jártuk kocsiba, láttuk Majestosót hirtőben, nyereg alatt, mindenütt megfelelt és megvagyunk róla győződve, hogy a Majestosók a vidéki lótenyésztésnél legalább is annyi hasznot fognak idővel tenni Erdélyben, mint mennyit Cato és meg egynehány vele testvér gyermek annak idején tett, pedig hát igaz az, a mit az én debreczeni barátom mint egyedüli hibát?? — felrótt, ez a törzs csakugyan szürke.

Lássuk a második törzs képviselőit a Conversanó mént és a Conversanó 4 és 20 kanczákat. Jó darabig néztük a mént, tanulmányozván annak alakulásait, egyszerre egy kis german, embryonál állapotban levő, hippolog, kit atyja felvett, hogy a ketrecz ajtón be nézzen, azt kérdi Genitorjától „nichtvahr Vater das ist ein hübscher Ponny?? den möcht ich haben.“ Egyet értünk veled minden tekintetben kis barátunk, nagyon csinos ponny, szeretnénk mi is, de hogy a pepiner apaló helyének meg fog-e felelni az már más kérdés.

A kanczák típusai a szilárd jellegnek, és a mit 14.2 markos lótól kivánni lehet, erő és alakulás tekintetében szilárd szervezet mellett, az teljes mértékben megvan, továbbá még a kellő elegancia, jó mozgási képesség, szép fekete szín és ezen felruházás volt oka, hogy a Conservanó

20 kancza csakhamar a közönség nagyobb részének favoritjává lön.

Legtöbb baj Mezőhegyessel volt; — félre ne értsen bennünket az igen tisztelt olvasó, nem nekünk személyesen volt ezen államménessel bajunk, hanem a hippolog seregnek, kik a ménes tenyészterményeit nézték, különösen kik ezen ménes kiállítmányáról irtak; dicséret, megróvás, elismerés és gáncsok egymással váltakoztak, különösen a porosz kaszárnyazamattal egyoldaluan fűszerezett lótenyésztési irányért lelkesülő tollak voltak Mezőhegyes ellenei, a többi önálló ítészek egyhanguan megadták Mezőhegyesünknek azt, a mi igazságszerűen és joggal megilleti.

Mezőhegyes van arra designálva, hogy több oldalú legyen, azaz — hogy több irányu tenyészczéllal birjon, ezen ménes viszonyai teszik a többoldalúságot lehetővé, és az eredmény mutatja, hogy az irányok kitűzése, valamint az eléérés utjainak kijelölése teljes volt.

Tehát Mezőhegyes többoldalú, miért az, miért kell Mezőhegyesnek több felé köszönni, mint a lovas katonának és a tűzérnek, és miért nem követi (—mit némelyek— az osztrák földművelési cs. k. ministerium hivatalos jelentésének írója a többi között szintén csudál) a porosz Pickelhaube alatt született tenyészrendszert? mely csakugyan a fentebbi köszönéshez úgy hasonlít, mint egyik mezei nyul a másikhoz? Egész egyszerűen azért, mert mezőhegyes által hazai lótenyésztésünk emelése czéloztatik, és erre a porosz rendszer nem elég alkalmas.

Mezőhegyes államménés, azért ott az egész állam érdekére egyáltalán figyelni kell, a hadászat céljainak nem szabad az egyedüli vezéreszmének lenni, más szükségek, igények épen oly mérvben megfigyelendők — ha azok hasonló fontosságuk.

Egy privát tenyésztő megismerkedik a kereslettel, tisztába jön a számbaveendő viszonyokkal, ezek alapján megállapítja tenyészczélját és azután megszerelvén a kitűzött céljának megfelelő tenyészanyagot működését megkezdi.

Az állam, ha tenyésztő akar lenni azon intentióval, hogy az ország lótenyésztését általán véve emelje, egészben oly módon mint a privát tenyésztő nem járhat el. Az államnak meg kell nézni, mily tenyészanyaggal birnak az ország egyes vidékei, tisztába kell jönnie azzal, az egyes vidékek tenyészanyaga mennyiben hibás, ezen hibák miként küszöbölhetők ki, hogy létesíthető egy ily vidéken (mely később tenyészkerületté válhatik) az egyöntetűség és ebből miként fejleszthető következetes és helyes tenyész eljárás által végre a jellegzett tájfa j a t a.

Az egyik államban talán — mint például Poroszországban, a kettős rendszer teljesen elégséges, a másikkban ez — az országban található tenyészanyag miatt, ki nem elégít, és ezért az államménészekben kitűzött célok és tenyész eljárásokat illetőleg chablonszerűleg nem lehet

más országról példát venni, és szegénységi bizonyítványt állít ki magáról az, ki ily imitációt ajánl vagy javasol.

Az országban található tenyészanyag és egyéb viszonyok fogják az állami lótenyésztésnek irányát kijelölni, ha a kormány ezen viszonyokat helyesen fölfogván, állapítja meg a tenyészirányokat, ha ezeket consequensül követi, akkor roppant hasznot tehet, ha pedig csakugyan mégis csupán utánozza azt, a mit másutt cselekesznek, akkor — az ország képviselő háza által e célra megszerezett dotatióknak nagy része avatatlanság folytán a sárba vágatik.

Hazánk különös egy ország, van itt keleti, van nyugoti eredetű ló, vannak átmeneti fajták és fajtaelegyek, vannak — még lovacsák is. Látunk még hazánkban noriai, német, spanyol és nápolyi jelleget, e mellett szikár kis merev ázsiai lóalkatot, van angol vér is, ezek mind olyan apákat szükségelnek, melyekkel a jellegződés eszközhető legyen.

Jobbadán a tenyészvidékek még ma nincsenek azon állapotban, hogy correctort és nemesítőt tudjanak saját maguknak kellő számban szolgáltatni, és a mi a fődolog: a privát tenyésztő nem nyújt garantiát azt illetőleg, hogy addig fogja ménését fenntartani, míg a kellő egyöntet és jelleg a vidéken nem létesült, pedig ez az egyrészt, a mire elkerülhetetlenül szükség van és ezt a garantiát csak is az állam ménes nyújthatja.

Ez utóbbi ok az államménészek létezését eléggé igazolja, a fentebb említett sokfélesége a hazánkban létező tenyészanyagnak pedig követeli, hogy az államménészek ennek megfeleljenek és hogy megfelelhessenek követtetnek Mezőhegyesen azon irányok, melyek Bécsben a kiállított lovak által a közönségnek be lettek mutatva.

Lássuk tehát most már a mezőhegyesi lovakat: a Schagya törzsöt képviselte, Schagya XIII mén, Schagya X—2 és Schagya X—19 kancza., a Schagyak majd nem tisztavérű arab lovak és még jelenleg is kapnak tiszta ménnel egy-egy vérujitást.

A mezőhegyesi lovak közül a Schagyak hasonlítanak leginkább a bábolnai lovakhoz, de tömegesebbek magasságuk 14.3—15.1 marok (átlag) színe az egész törzsnek szürke.

A tenyészczél ezen törzsnél azon vidékek számára — hol a keleti vér már utat tört, kissé nagyobb massát létesítő, de mindig még könnyű apalovakat szolgáltatni.

A XIII számú mén ezen fentebb körvonalazott célnak helyes alkatása, jó háta, erőteljes végtagjai és jó mozgási képessége folytán, ha ezeket átörökíti, nagyon meg tud felelni; a kanczák, különösen a X—2-ről nem ezt kell nyilatkoztatnunk, erről elmondhatjuk, hogy az a tenyésztés egyik műremeke, a mi a magasabb vérben álló vadászlónál az értéket képviseli, az megvolt és ezt a nemes keleti jelleg még emelte.

A Gidran törzs szintén egy mén — Gidran XXXI, és két kanczával, Gidran XXXI—I és Chief Justice 257-el lettek bemutatva.

A Gidranok egész 16 marok magasságig megnőnek az általános magasság azonban ezen méret alatt áll, színek azt mondhatjuk most már kivétel nélkül sárga.

A tenyészczél a Gidrán törzsben körülbelül az által kifejeztetik, ha azt mondjuk: oly ménnek productiója, melyek által a hazában ott a hol már tömegesebb alany létezik, oly tájfajtát létesíteni, melynek egyedei az erősebb kocsi és nyerges szolgálatnak, de még mint könnyebb gazdasági ígás lovak is megfeleljenek.

A ki a Bécsben kiállított Gidranokat látta, el fogja ismerni, hogy nincsenek rosszul jellegezve ha azt mondjuk, róluk: „nehéz keleti lovak“ mert az alapjelleg, a testalkulás és a mozgás minősége is inkább keleti jellegű; de hiszen a keleti vér képezi ezen törzsben az alapot és csak egyes részletekben kevertetett ahhoz telivér, azaz a keverék jó részt szilárd nem tömeges testű elődökből ered és mégis milyen az utód?

A mén Gidrán XXXI olyan ló, mely bebizonyítja, hogy az állattenyésztést joggal művészetnek nevezhetjük, oly művészetnek, mely szervi anyagokból a célnak megfelelő élő testet formál. Kár hogy épen ezen lónál a szervi anyagból a marra kissé kevés jutott, de azért a derék Gidrán a műremek czímet szintén joggal megérdemli, oly izomzat, hogy a Norfolk szomszédjával rudoldalon együtt járhatna, de azért minden imponáló tömegessége mellett megvan a teljes Gidran jelleg.

A kanczák igen instructive mutatták milyennek kell lenni egy jó tenyésztő által kezelt ménesben — szemben az olyan himjelleggel, melyet az imént irtunk le a kancza jellegnek, hogy a kívánt eredmény: a jónak megtartása, a jobbnak folytonos szerzése, csakugyan létesüljön.

A könnyebb félvér ménest Abugress VIII és két Abugress kancza III—503 és IV—507 képviselték.

Ezen ménes arab és angol vérvégülékből származott anyag, mely a szükséghez képest tömegszerzés tekintetéből angol félvérrel, nemesebb jelleg nyerése okáért pedig, néha telivérrel párosítatik.

A cél gyors könnyű kocsiló és könnyű lovassághoz való háttas lónak tenyésztése.

Ezen elegans, szilárdabb jellegű és tetemény képesűgök, de divatos külsejük és szép színök által is feltűnő lovak nagyon tetszetek és kívánjuk, hogy hazánk azon vidékein hol a cultura haladt, de hol azért még mindig a könnyebb ló tenyésztése indicált, hasznot hozólag elterjedjenek.

A nehezebb angol félvértörzs Furioso IX mén és Furioso I—81 továbbá Oranien 17 kanczákkal lett bemutatva.

Ezen kitűnő törzs tenyészanyaga angol félvér és ha a szükség kívánja erősebb telivér keveréséből létesül.

Cél: közepes hintósllovak és tisztilovak azaz — inkább szükségelt és keresettebb anyag tenyésztése; olyan apa lovak szolgáltatása, melyek a már cultiváltabb vidékeken — mint például a Dunántuli, elkerülhetetlenül szükségessé lettek, és azért ezen törzs becase ma már nagy;

de napról napra nagyobbá lesz és hogy legyen az saját előnyünket tekintve kívánatos.

Az ezen törzsben levő tenyészanyag általános nagysága 16—16,2 marok, tömeg van elég, de ez az eleganciát és mozgékonytágot legkevésbé sem korlátozza, az általános szín szép sötét.

Szerencsés választás volt a Furiosókat a kiállításra vinni, mert ezáltal mutatták meg azok, kik a kiválasztását a kiállítandó lovaknak teljesítették, hogy a szakértelemmel kellően fölruházottat — nem a nagy közönséget tartják szem előtt.

A Furiosók nem olyan lovak, hogy tetszetős külsejük által mindenkit megnyerjenek, ők szépek, de kiválóan a szakértőnek szépek, mert a szabályos alkat, a jó mozgás teszi őket megnyerővé, de az a ki a Furiosókat — azok győzősségét és tartósságát ismeri, az fogja csak a kiállítottakat igazán megbecsülni.

Az Oranien kancza is méltó dicséretet érdemelt és ez okozá, hogy a mezőhegyesi nehezebb angol félvér törzs képviselőit minden szakértő teljes elismerésben részesítvén a kiállítás egyik fénypontjának nyilvánította.

A Nonius törzs újabb időben két részre osztatott; a nagyobb és a kisebb Nonius törzsré, a kettő között az a különbség van, hogy a nagyok és a kicsik magassága között körülbelül 1 marok különbség létezik, mely különbség kiválóbban a rövidebb végtagokban rejlik.

Cél: hintós és közepes gazdasági igás lovak, továbbá a hadászati szekerészet, ugy szintén a tüzérséghez alkalmas lovak nevelésére szükegült apák tenyésztése.

A Noniusok normann eredetűek, de angol vér keverése által szintén inkább már Anglo normannoknak nevezhetők, becsüket a hazában minden lótenyésztő tudja, az ár, mely érték fizettetik értékük mellett eléggé tanúságot tesz és ha valamit irigyelnek tőlünk a szomszédban a tenyésztők, ekkor a Noniusokat irigylik és méltán.

Ujabb az Anglonormann ló divatba jött, az keresett és azért államménesek, de privátok által is a Normandia ezen tenyészterményei kedvvel vásároltatnak és különösen Ausztriában mutatkozik legtöbb előszeretettel irányukban; láttuk az oda szerzett Anglonormannokat, láttuk azok utódjait, összehasonlítottuk azokat ugyan ott a Noniusok utódjaival, és ezen hasonlítás — a mit azonban ottani szakértők is elismertek, kevés kivétellel inkább a Noniusok előnyére szolgált.

A Nonius általános nagysága a 17 markot meghaladja sőt 17,3 marok sem ritka, az egész törzs kivétel nélkül szép pej színű.

A kiállított Noniusok feje Normann jellegű és így kissé goromba, nyakuk helyes illesztésű, a törzs szép arányú, jó mélységű és izomzata valamint a végtagok felső része hatalmas, a végtagok alsó részei helyesek és actiójuk magas, mi őket a hintós szolgálatra még inkább képesíti.

Különösen kitűnt és dicsértetett a Nonius XII mén és Nonius I—III 666 számú kancza, és kívánjuk, hogy a

XII fundamentuma, különösen csánkjai, legyen minden Nonius egyik ismertető jele.

Nem érünk már a mezőhegyesi kiállításban olyan objectumot, mely gáncsot érdemelne? nem, tehát folyton dicsérünk? hisz nem dicsérünk, csak elbeszéljük a való igazságot, és a ki nem látta és talán kételkedik szavainkban, az menjen el Mezőhegyesre, biztosak vagyunk, hogy legalább is olyan színekkel fogja az ott látottakat esetelni mint a mint mi itt cselekedjük.

Tehát beszéljük tovább, említsük meg a mezőhegyesi Pride of England Norfolk mént is, mondjuk el, hogy a Norfolkok maritim hazájában sem járkal sok hasonfajtájú mén, melyet azon ló elébe lehetne tenni, és most már térjünk át a Pride urammal együtt kiállított két kanczára vagy is a mezőhegyesi igás törzsré.

A külföldi itészek a Prideot az igástörzs egyik képviselőjét mint egyént nagyon elismerték, de nem szóltak a törzsről, sőt glossákat is csináltak (egy bécsi professor cseleki ezt) a lovak eredete fölött, és senki sem bírálta meg a kiállított kanczákat, helyesebben mondva a törzs tenyészirányát.

Mi olyan országban lakunk, hol a mezőgazdaság az életér és azért minden eszközzel oda kell hatnunk, hogy ezt előbbre vigyük, hogy az abból való kamatot fokozzuk — és fokozzuk, ha a regiet kevesebbitjük hasonló termelés mellett, azaz ha olcsóbban termelünk.

Nézzük az olcsóbb termelés miként eszközölhető? A gazda ezt úgy értheti el, ha a termelési miveletek végre hajtására megkívántató erőt könnyen, biztosan és olcsón szerzi meg.

A kézi erő vagyis fizetett ember által teljesített munka okvetlenül legdrágább; tetemesen olcsóbb, ha állati erőt használunk, az ember ereje helyett, és még ennél is olcsóbb a gőzerő.

Látjuk hogy minden gazda azon van, a lehetőségig az emberi erőt az állatok erejének igénybevételével pótolni, az utóbbi helyett pedig a lehetőségig gőzerőt alkalmazni, — ez sikerült, és sok művelet így módon ma már olcsóbban eszközölhető. A gőzerő azonban eddigelé haszonnal kiválóbban csakis olyan munkáknál alkalmazható, melyek egy helyben — mint p. o. cséplés, végeztetnek, a gazdasági munkák pedig nagyobb részt mozgó erőt szükségelnek, föladat volt e szerint oly gépeket szerkeszteni, melyek állati erő által mozgósítatván, az ember nagyon is költséges kézi munkáját teljesítsék, ez sikerült is, sok olyan föladat a gépészet által előnyösen megoldatott, és azért a kézi erő ára minél inkább emelkedik, annál inkább szorítottatik a gazda hogy ily eszközökkel — gépekkel surrogálja a kézi munkát, mert különben haszonnal nem fogja üzletét folytathatni.

De az már most a kérdés, ha ilyen eszközt vagy gépet szerzett, mivel mozgósítja azt majdan? erre a felelet ugyebár nem lehet egyéb: mint a mozgósításra igás barmaid használja.

(Folyt. következik.)

EGYVELEG.

* **Halálozás.** Borsodi Demeter Lajos, ki a székely ipar fejlesztése és értékesítése körül kiváló érdemeket szerzett, élte virágkorában Maros-Vásárhelyt a himlőjárvány áldozata lett. Béke poraira!

* **Naptárismertetés.** Azon t. olvasóinkkal, kik a német szakirodalmat is figyelemmel kísérik, tudatjuk, hogy Fromme Károly bécsi könyvkiadónál a következő bennünket közelebb-ről érdeklő naptárak jelentek meg u. m. „Landwirthschafts kalender für das Jahr 1875“ szerkesztette Dr. Wilckens Márton és „Allgemeiner Mass und Gewichts-Kalender“ mely utóbbi munka számos és kimerítő táblázatot közöl, nemcsak a régi és új mértékek összehasonlítását illetőleg, hanem árkiszámításokat, erdészeti köbtartalom táblázatokat sat. is. E naptár czélszerű voltánál és aránylag olcsó áránál — 1 frt o. é. — fogya gazdáknak, erdészeknek, mérnököknek melegen ajánlható.

* „**Bortermelők kalauza**“ czim alatt Gyürky Antal, a jónevű szőlész és borász új szaklapot akar megindítani, mely a szerkesztő szavai szerint „gyakorlati tanácsadó: miként lehet a szőlőmivelés és pinczegazdaságat legjövődelmesebb.“ Előfizetési ár: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, megjelenik egy tömött iven minden tizednap, a pénzek Gyürky Antal nevére, Ipolyságra küldendők. A mint kellő számú előfizetés érkezik, a lap azonnal megindul.

* **Neustadt**, a mintafalu (Neustadt, das Musterdorf) czim alatt Híntz János, a brassói kerületi szász gazd. egyesület tevékeny vezetője érdekes ismertetést közöl a Bárczaságnak lent czimzett és valóban példás községéről, mely az erdélyi szász gazd. egyesület idei közgyűlésén előadva, ozzatlan tetszést aratott. A t. szerző szívesességéből netán érdeklődőknek néhány példánnyal szolgálhatunk.

* **Felhívás a pomologia kedvelőihez!** Folyó octoberhó 25-én azaz vasárnap d. u. 5 órakor gyümölcsizelés fog tartatni az erdélyi gazd. egyesület titkári irodájában (sétatér-utca 13. szám), melyre a kertészeti szakosztály t. tagjai és egyáltalában a gyümölcsészet barátjai ezennel meghívatnak.

* **Lépfene ütött ki** a napokban Bánffi-Hunyadon a meddő bivalcsorda között és 19 darab el is hullott, mire az illető közegek a megfelelő intézkedések megtételére magukat elhatározni képesek voltak. Dr. Mina János, mint felkért

szakértő f. hó 21-én látogatta meg Bánffi-Hunyadot és a betegségét constatálván haladék nélkül elrendelte a szükséges óvintézkedéseket. Szomorú érdekléssel fog birni, ha megemlítjük, miszerint a hullák el sem voltak ásva, hanem szabad ég alatt rothadtak közegészségi állapotaink nagyobb dicsőségére.

* A dévai gazdasági vándorgyűlés jegyzőkönyve sajtó alatt van és novemberhó elejére meg fog jelenni. Mintán lapunk szűk terjedelme nem engedi meg az összes becses anyag közlését, csakis egyes érdekesebb szemelvények bemutatására fogunk szoritkozhatni.

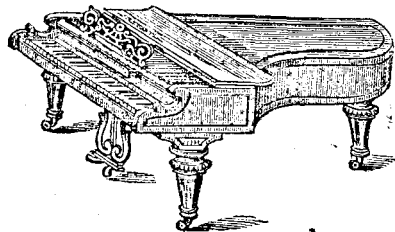
Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**

Főmunkatárs: **Vörös Sándor.**

Hirdetések.

ZONGORÁK ÉS PIANINÓK.

Mindennemű zongorák kicseréltetnek.
Játszott zongorák 80—250 forintig

Zongora
nagy raktár

Triska Ferencz

Kijavító
intézet

Kolozsvárt.

→ a távirdai hivatalal szemben ←

Árjegyzékek bérmentve.

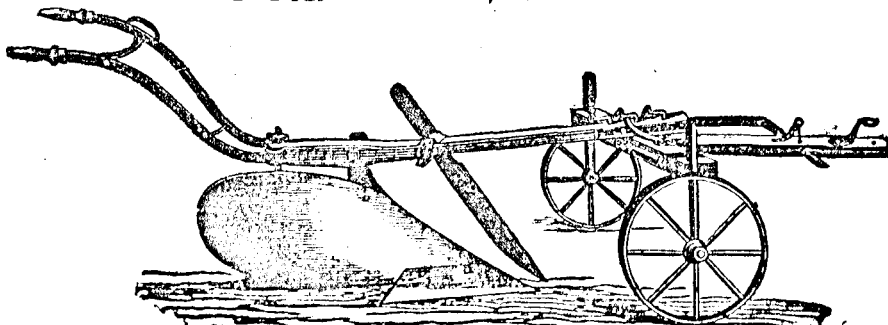
Zongora hangolás bármily távol
vidéken is olcsó áron elvállaltatik.

(21)

(18—26)

Gubicz András utóda

gazdasági gépgyára Bndapesten, Lipótutca 41-ik szám.

(28)

(3—6)

A szántási időnyre bátorkodom a t. cz. gazdaközönség figyelmébe az általános elismerésben részesült

GUBICZ-féle ekéket

ajánlani, az árak a körülményekhez képest mérsékeltek, s egyes részekkel is szívesen szolgálók.

Ajánlom egyszersmind magtakaró és ketős ekéimet, boronákat, rögtöröket, szecskavágó s egyéb gazdasági eszközöket. Kívánatra árjegyzékkel bérmentve szolgálók.

Tisztelettel

Gubicz László.

Jelzalog-kölcsönök

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzvizonyoknak — 1000 frttól a legmagasabb összegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvártt, „Ovár, bástya-utcza 6. sz. (Ertekezhetni posta útján, vagy személyesen, naponta d. u. 1-től 4-ig.) 43—52

TARTALOM: A földmívelési minis-ter látogatása Kolozsvártt. — A phylloxera fenyeget! — Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon. (folytatás.) — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.

„VICTORIA“ biztosító társaság Kolozsvártt.

FELHÍVÁS

(3)

(21—26)

takarmány és gabona készletek tűzelleni biztosítására.

A naponként ijesztő mérvben előforduló tűzkárok, melyek gyakran egész községeket hamvasztanak el, alkalmat nyújtanak most különösen az aratás idején és multával a t. gazda közönség figyelmét a „Victoria“ irányozni, mely tűzkár ellen biztosítást nyújt minden nemű: takarmány neműekre, szalmás és szemes gabonákra, úgy fedél alatt mint szabadban, (ez utóbbiaknál a biztosítás érvénye elcséplés után a magra is kiterjed, mihelyt annak hová rakása előre bejelentetett:) továbbá: cséplő gépekre, helyt vagy uton, gazdasági és lak épületekre, marhákra, kint és bent, gyárakra, készletekre, gazdasági eszközökre stb.

A biztosítás érvénye kiterjed úgy a magán a biztosított tárgyon kiütött, mint szomszédtól átharapózott tűz általi károsodásra, végre a villámcsapás által előidézett tüzesetre is. A mentés vagy kihurczolkodás által előidézett károk szintén megtérítettek.

A díjak a lehető olcsóra szabvák s nagyobb biztosító feleknél külön kedvezmények is nyújtanak.

Az előforduló károk köztudomás szerint azonnal rendeztetnek és fizettetnek.

A „Victoria“ évek óta Erdélyben a legtöbb kárt fizeti s ily czimen már eddig is több mint

Négy millió

forintot juttatott vissza a közönség kezébe.

A szükséges nyomtatványok, feltételek, díjazások stb. betekintheők a vidéki ügynökségeknél, úgy helyben a központon is.

Kolozsvártt, 1874 nyarán.

A „Victoria“ biztosító társaság vezérügynöksége.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ÁRA KOLAZSVÁR KÖZELÉBEN										
Kolozsvár	octob. 22	400—440	270—290	280—300	140—160	300—320	150	85	1000	20
Nagy-Varad	octob. 6	400—520	360—390	260—350	150—180	300—420	120	80	800	24
Maros-Vásárhely	octob. 15	400—440	300—340	260—300	110—130	—	200—220	40—70	1060	16
Károly-Fehérvár	octob. 17	410—420	310—320	260—280	140—150	—	160—170	110—120	1000	20
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	julius 31	451—554	414	293—313	161—168	367	—	—	—	20
Besztercze	octob. 6	400—460	320	300	130	—	120—160	95—150	600	14
Nagy-Ényed	octob. 8	460—500	360—400	300—340	140—150	—	270—280	40—50	800	18
Szamosujvár	octob. 12	400—450	340—360	300—310	130—140	—	200	50	1200	16
Deés	octob. 13	440—480	400—420	300—320	130—140	—	140—150	50—80	800	15
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 74 frt 50 kr. Ezüst árkelet 103.90

Bécsi marhavásár: Felhajtott 3415 darab hizó ökör. A forgalom élénk; árak, gallicziai 30—32 frt. magyar 31—33½ frt. német hizó ökör 33½—34 frt. a vágósúly mázsája.

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvártt